

Naučná stezka ZLATÝ KŮŇ

Zarůstající lom

Těžba v lomu Na Kobyle byla ukončena v roce 1929. Od té doby byl lom ponechán přirozenému vývoji. Proces dlouhodobého spontánního zarůstání, osídlování živými organismy a směny společenstev označujeme jako ekologickou sukcesí. Je to zákonitý jednosměrný proces vývoje každého stanoviště, při kterém se postupně mění jak jeho živá složka (společenstva rostlin, živočichů, hub a mikroorganismů), tak jeho neživá složka (půda, matečná hornina, mikroklima). Sukcesní vývoj v dlouhých staletích spěje, není-li narušen např. lidskou činností, do konečného stádia, nazývaného klimax. Toto stádium se již dále nemění. Jeho podoba je určena především podnebím oblasti a geologickým podkladem daného místa.

V podmínkách Českého krasu by byl převládajícím klimaxem les, a to nejčastěji les dubohabrový. V území s členitým reliéfem, jako je lom Na Kobyle, můžeme očekávat vývoj několika typů klimaxu. Na svazích a stěnách obrácených k jihu, které jsou většinu dne osluněné, se dřeviny uchycují jen obtížně, a proto se tu vyvíjejí společenstva skalních stepí. Nebude-li zarůstání pokračovat, může se tu skalní step stát klimaxem. Svahy obrácené k severu jsou většinu dne zastíněné a mnohem vlhčí, což dřevinám naopak vyhovuje. V nastupujícím lesním společenstvu je vedle habru, jasanu, vrby jívy nebo javoru babyky hojně zastoupen javor klen (*Acer pseudoplatanus*). Na jeho listech tvoří na podzim nápadné černé skvrny (tzv. stromata) houba svařtělka javorová (*Rhytisma acerinum*).

Nejkratší dobu (jen několik málo let) se na měnícím se stanovišti vyskytují druhy počátečních

sukcesních stádií. Tyto druhy (jak rostliny, tak živočichové) musí být dosti pohyblivé nebo schopné se dobře šířit. V krajinném měřítku „skáčou“ z místa na místo. Takovou rostlinou je ve zdejších lomech kapradina vratička měsíční (*Botrychium lunaria*).

Nástup dřevin je v průběhu sukcese poměrně rychlý, dochází k němu zpravidla během prvních dvou nebo tří desítek let. Zato ustavení klimaxového lesního stádia lze odhadnout na dobu nejméně několika staletí, což je doba potřebná k vývoji dostatečně hluboké půdy a k osídlení lesními druhy rostlin a bezobratlými živočichy. Mezi charakteristické lesní druhy patří například jaterník podléška (*Hepatica nobilis*) nebo drobný bezkřídlý nosatcovitý brouk *Acalles commutatus*. Hojným lesním predátorem je střevlík zahradní (*Carabus hortensis*).

Na lesních okrajích nebo na lesních loukách poleťují motýli perleťovec stříbropásek (*Argynnis paphia*), přástevník kostivalový (*Callimorpha*

1. Jaterník podléška

2. Marulka klinopád

3. Vratička měsíční

4. Terčovník zední

5. Nosatec rodu Acalles

6. Perleťovec stříbropásek, sameček

7. Babočka sítkovaná

8. Svařtělka javorová

9. Střevlík zahradní

10. Přástevník kostivalový

quadripunctaria) a babočka sítkovaná (*Araschnia levana*). Kvete tu marulka klinopád (*Clinopodium vulgare*). Na větvích a kmenech dřevin se objevují lišejníky, například terčovník zední (*Xanthoria parietina*).

Během sukcese postupně mizí druhy počátečních stádií. Nelesní druhy se v průběhu času vyměňují za ty lesní. Pro udržení pestrosti živé přírody by bylo žádoucí, aby v krajinném měřítku vedle sebe existovala jak počáteční, tak následná a konečná stádia. Ve středoevropské krajině na začátku 21. století však už většina přirozených mechanismů zpomalujících, zastavujících nebo znovu startujících sukcesní vývoj nefunguje (požáry, povodně, sesuvy, stáda velkých býložravců). Rovněž ubývají tradiční způsoby obhospodařování, které sukcesí zastavují (kosení luk, pastva dobytka apod.). Jedním z důležitých úkolů dnešních ochránců přírody, kteří se snaží udržet pestrost druhů a biotopů, je proto nikdy nekončící zápas s ekologickou sukcesí.

